

den alıntı oluşu göstermektedir. Muallim Nâci'ye göre de bu sanat adıyla mütenasip olmayarak fazla itibar görmemiştir. Hatta divan şiirindeki örnekleri de “tesadüfî”dir. Yaygın örnekler arasında Hayâlî Bey'in, “Âkil isen vahş ü tayrın şâhı ol Mecnûn gibi / Başına mürg âşiyânından külâh-ı devlet al” beytinde ilk mısraın sonundaki “Mecnûn gibi” ibaresi aynı zamanda ikinci mısraın başında yer alabilecek anlamdadır. Hersekli Ârif Hikmet'in, “Sühândir sırr-ı Hak i'câz-ı Kur'ân / Sühânla sâbit olmaş iddiâdır” beytinde ilk mısraın sonundaki “i'câz-ı Kur'ân” terkibi ikinci mısraın da öznesi durumundadır. Fuzûlî'nin, “Merhem koyup onarma sînemde gamlı dâğın / Söndürme öz elinle yandırdığın çerâğın” beytinin ikinci mısraındaki “öz elinle” ibaresi hem önceki söndürmek fiilini, hem de sonraki yandırmak fiilini ilgilendirmektedir. Bütün örneklerde sihr-i helâlî teşkil eden ibare her iki mısra da gramer bakımından aynı görevde bulunmaktadır.

Bu bilgilerin ışığında sihr-i helâlin ilk anlamı adıyla uygun ise de ikinci anlamın neden sihr-i helâl sayıldığı yeterince anlaşılammakta, Tanzimat'tan geriye doğru bu ikinci tasarrufu destekleyen ve sihr-i helâl adıyla anılmış bir söz sanatının bahsedilmeyişi de klasik şairlerin kullandığı ileri sürülen bu söz oyununa sihr-i helâl adının Tanzimat'tan sonra verildiğini düşündürmektedir. Bu mânasıyla sihr-i helâl teribinin Bakara sûresinin 102. âyetindeki ifade şekliinden çıkarıldığı akla yakın görünmektedir. Bu âyetteki, “Lâkin o şeytanlar küfrettiler, insanlara sihri ve Bâbil'de Hârût ile Mârût adlı iki meleğe indirilene öğretiyorlardı” cümlesine nahvî yapıyı dikkate alarak şöyle de mâna verilebilir: “İnsanlara sihri öğretiyorlardı ve Bâbil'de Hârût ile Mârût adlı iki meleğe indirilene (öğretiyorlardı).” Burada “indirilen” şeyin ne olduğu zikredilmemekteyse de bağlamdan bunun da sihir olduğu anlaşılacaktır. Bu yorum, “öğretilen şeyin sihir olmayabileceği, fakat öğretildiği ve kötüye kullanıldığı takdirde sihir olabileceği” şeklinde bir anlama da imkân bırakmaktadır. Burada dikkati çeken husus, bir defa geçen sihir kelimesinin âyetin dil bilgisi özelliği sebebiyle iki ayrı cümlenin unsuru olabilmesidir. Buna göre meâl şöyle de olabilecektir: “İnsanlara sihri öğretiyorlardı. Bâbil'de Hârût ve Mârût adlı iki meleğe sihir indirilmiştir.”

Böylece bugün sihr-i helâl denilen edebî sanatın bir yorumu göre bu âyette de bulunduğu görülmekte, üstelik sihrin esasında her zaman haram olmadığı, bir ger-

çeği de ifade edebileceği ve kötüye kullanılmadığı takdirde helâl sayılabileceği mânası da çıkarılabilmektedir. Bu husus, ikinci mânasıyla sihr-i helâl sanatının nereden çıktığını ve neden bu ismi aldığını ifade eden bir delil gibi görünmektedir. Bunu bilinçli olarak ilk defa kimin kullandığı ve bu âyete atıf yapıp yapmadığı şimdilik bilinmemektedir (bk. Okay, bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

Muallim Nâci, *İstilahât-ı Edebiyye*, İstanbul 1307, s. 6-8; *Kâmûs-ı Türkî*, s. 711; Tahir Olgun [Tâhîrülmevlevî], *Edebiyat Lüğatı*, İstanbul 1936, s. 118; Mustafa Nihat Özön, *Edebiyat ve Tenkit Sözlüğü*, İstanbul 1954, s. 237; M. Kaya Bilgegil, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri I. Belâgat*, Ankara 1980, s. 298-300; Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara 1983, s. 445-446; İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara, ts. (Akçağ Yayınları), s. 441; Tahir Üzgör, *Türkçe Divân Dîbâceleri*, Ankara 1990, s. 25, 28; M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, İstanbul 2000, s. 208-210; Orhan Okay, “Sihr-i Helâl Dair”, *TCİBA*, XXVIII/1 (2004), s. 169-175; Pakalın, III, 214; “Sihr-i Helâl”, *TA*, XXIX, 19; “Sihr-i Halâl”, *TDEA*, VIII, 15-16.

M. ORHAN OKAY

SIİRDİ

(bk. MOLLÂ HALİL SIİRDİ).

SIİRT

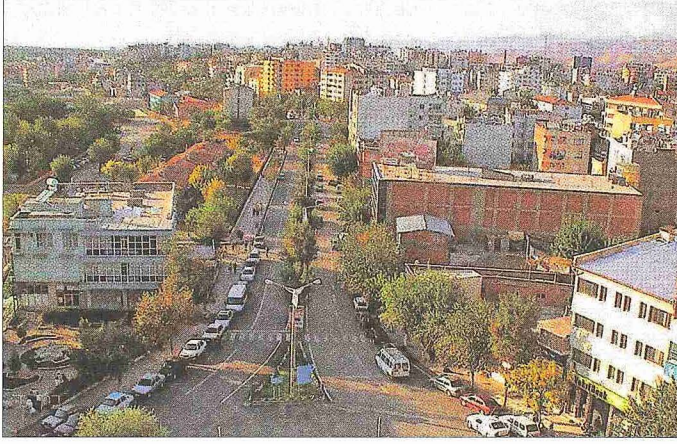
Güneydoğu Anadolu bölgesinde şehir ve bu şehrin merkez olduğu il.

Bir kesimi Güneydoğu Anadolu, bir kesimi Doğu Anadolu bölgesine giren ilin merkezi olan Siirt, kuzeydoğuda (Tayyartepe), doğuda (Türktepe) ve güneyde (Harmantepe) küçük fakat yamaçları dik tepelerle kuşatılmış, sadece güneybatı ve batıya doğru hafif meyille alçalan bir zemin üzerinde kurulmuştur. Bu kuruluş yeri özelliğiyle hilâl biçimindeki, başka bir deyişle amfiteatr şeklindeki şehirlerin tipik bir örneğini oluşturur. Şehrin kurulduğu yer, tarihin her döneminde el-Cezîre düzlüklerini Doğu Anadolu yaylalarına ve bu yörelerin aracılığı ile Azerbaycan'a bağlayan yollar üzerinde bulunmasıyla önem taşımıştır. Şehrin adı gerek İslâm kaynaklarında gerek Batılı yazarlar arasında farklı şekillerde (İs'ird, Sîrd, İs'irt, Siirt, Sâird, Seerd, Sert, Saert, Sört, Söörd, Sö'ört) kaydedilmiş olup günümüz Türkçe'sinde ise Siirt biçiminde yazılmaktadır. Osmanlı tahrir kayıtlarında Siird veya İs'ird imlâsıyla belirtilir. Bu adın Keldânîce'de “şehir” anlamındaki “keert” (kaa'rat) kelimesinden geldiğini kaydeden bazı kaynaklar varsa

da Siirt isminin Sâmî dillerine ait olduğu genellikle kabul edilmiştir.

Siirt'in ne zaman kurulduğuna dair kesin bir bilgi yoktur. Şehrin yer aldığı kesim, Eskiçağ'larda Asur ve Bâbil gibi Mezopotamya'da kurulan devletlerin hâkimiyetine girmemişse de bu devletlere komşu olmuştur. Daha sonra Medler'in ve Persler'in topraklarına katılmıştır. Milâttan önce 330'lu yıllara kadar devam eden Pers hâkimiyetinin ardından yöre Büyük İskender ve onun mirasçılarından Selevkoslar'ın eline geçti. Ortaçağ başlarında tekrar İran etkisi altına girdi ve Sâsânîler ile Doğu Roma (Bizans) arasında birkaç defa el değiştirdi. Hz. Ömer devrinde 18 (639) yılında hemen hemen bütün Güneydoğu Anadolu'yu çok kısa bir sürede fetheden İyâz b. Ganm tarafından İslâm topraklarına katıldı. İslâm egemenliği döneminde yaklaşık bugünkü Güneydoğu Anadolu bölgesine tekbül eden el-Cezîre vilâyetinin ayrılmış olduğu üç âmillikten (Diyârımmudar, Diyârırebâ ve Diyarbekir) ve Diyarbekir âmilliğinin sınırları içinde bulunuyordu. 388'de (998) vefat eden Şâbüştî, Siirt'in IV. (X.) yüzyılda büyük bir şehir olduğunu kaydeder (*ed-Deyârât*, s. 198), 433'te (1042) Türkmen akınlarına mâruz kaldıysa da bu durum uzun sürmedi. Siirt 472'de (1079-80) Mervânîler'in elinde bulunuyordu. Sultan Melikşah 476'da (1083) Mervânîler'in hâkimiyetindeki toprakları Fahrüddeve İbn Cehîr'e iktâ edip onu bölgenin fethiyle görevlendirdi. Fahrüddeve, Mervânîler'in elinde bulunan bütün toprakları ve Siirt'i ele geçirip Büyük Selçuklular adına hutbe okuttu (478/1085). Suriye Selçuklu Hükümdarı Tâcüddevle Tutuş 486'da (1093) Diyarbekir bölgesini ele geçince Siirt'i Kızılarslan'a iktâ etti. Sultan Berkyaruk ile Muhammed Tapar arasında meydana gelen son savaşta (496/1103) Kızılarslan, Muhammed Tapar'ın saflarında yer aldı. Ertesi yıl yapılan antlaşmada Siirt de Muhammed Tapar'a bırakılan şehirler arasındaydı. Anadolu Selçuklu Hükümdarı I. Kılıcarslan, Malatya'yı alıp (500/1106) Urfa'yı bir süre kuşattıktan sonra Musul üzerine yürüyünce Siirt Emîri Kızılarslan da ona itaat eden beyler içinde bulunuyordu. Daha sonra Hısnıkefâ Artuklularına bağlanan Siirt 538 (1143-44) yılında İmâdüddin Zengî'nin eline geçti (İbnü'l-Esîr, XI, 94). Celâleddin Hârizmşah'ın Âmid önlerinde yenilmesi üzerine Hârizmşah'ı doğuya doğru kovalayan Moğollar bu yöredeki başka yerlerle birlikte Siirt'i de tahrip edip eman verdikleri halkı kılıçtan geçirdiler (628/1231) (*a.g.e.*, XII, 499). Bu yılların ardından şehri ziya-

Siirt'ten
bir görünüş

ret eden Hamdullah el-Müstevfi'nin Siirt'i 46.500 dinar gelir getiren büyük bir belde olarak tasvir ettiği bakılırsa Moğol tahribinin etkisini kısa sürede giderdiği anlaşılır (*Nüzheti'l-kulüb*, s. 105). İlhanlılar'ın ve onların halefleri durumundaki Celâyirli'lerin hâkimiyeti altına giren Siirt, Timur istilâsını da gördükten sonra 866'ya (1462) doğru Akkoyunlular tarafından ele geçirildi. XVI. yüzyılın başlarında Safevîler'in eline geçti. Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran'da Safevîler'e karşı kazandığı zafer sonrasında (920/1514) Siirt çevredeki başka yerlerle birlikte Osmanlı topraklarına katıldı. Osmanlı idarî teşkilâtında önceleri Diyarbakır beylerbeyliğinde bir kaza merkeziydi. Ardından Hisnikeyfâ ile birlikte sancak statüsü kazandı.

Osmanlı idaresine girişinden az sonra, 1526 yılına ait bir bilgiye göre Siirt dört mahalleli (Ras / Reis, Bağa, Beyder, Halfaniye) küçük bir şehir konumundaydı. Dört mahallede toplam 406 hâne, elli sekiz mücerretten (bekâr) oluşan müslümanlar yaşıyordu. Erâmîne şeklinde zikredilen, içlerinde farklı hristiyan grupların da bulunduğu topluluk ise 217 hâne, yetmiş dört mücerret nüfusa sahipti. Şehirde ayrıca on dört hâne, dört mücerretten oluşan bir yahudi cemaati vardı. Bu rakamlara göre Siirt'in nüfusu 637 hâne yani yaklaşık 3500-4000 kişiden oluşuyordu. Şehirde ulucami (câmi-i kebîr) vakıflarıyla kaydedilmişti. Vakıf gelirleri içinde ayakkabıcı, bakkal, saraç, muhtab / mutaf, cüllâh dükkânları da vardı. Bunlar elli adet olmak üzere Siirt Çarşısı'nda yer alıyordu. Diğer vakfı olan mescidler ise otuz buluyor, vakıf gelirlerinin çoğu dükkân kiralarından sağlanıyordu. Bunlardan bazıları Hızır (kırk dükkân geliri), Asker / Asâkir, Bağdâdî, Karakuş, Şeyh Dâvud, Ayn Sor, Meydan ve Mısrî Ahmed mescidleri idi. Ayrıca

Cemâliye adlı bir de medrese vardı. Tahrir kayıtlarına göre şehirde ayakkabıcılık, dokumacılık ön plandaydı. Burada bir boyahane işletmesinin mevcudiyeti şehrin dokumacılık sektöründeki önemine işaret eder. Nitekim şehirdeki pamuklu pazarından yılda 2500 akçelik mukâtaa geliri sağlanıyordu. Pamuklu yanında yünlülük dokumacılığı da yapılıyordu. Şehir yakınındaki Deyrimiryakos Manastırı'ndan yıllık 5000 akçe gelir sağlanıyordu. Siirt Kalesi'nde bu tarihlerde kırk altı muhafız görev yapıyordu.

XVII ve XVIII. yüzyıllara ait bilgilere sahip olunamayan Siirt şehrinin XIX. yüzyıldaki durumu hakkında buradan geçen seyyahlar ve müellifler bilgi verir. Bu yüzyılın başlarında Macdonald Kinneir şehrin nüfusunun 3000 kişiden ibaret olduğunu kaydeder. 1836'da Siirt'i ziyaret eden J. Shiel ise 1000 hâne bulunduğunu bildirmektedir. Daha sonra Ainsworth tarafından ileri sürülen 5000 nüfus da Shiel'in hâne sayısı olarak verdiği bilgiyi doğrulamaktadır. XIX. yüzyılın ortalarına doğru Osmanlı-Mısır savaşı münasebetiyle Türkiye'de bulunan Helmut von Moltke 1838'de şehrin önemli ölçüde harabe halinde bulunduğunu yazar. Siirt şehrinin nüfusuyla ilgili XIX. yüzyılın ikinci yarısına ait bilgiler şehrin nüfusunun artarak 10-15.000 kişi arasında olduğunu göstermektedir. 1864 yılına ait bilgi sunan Alexander Schlaefli, Siirt'i Bohtan (Botan) suyu vadisinin ekonomik merkezi diye gösterir. 1892-1893 yıllarında Musul-Trabzon arasında seyahat ederken Siirt'e de uğrayan Eduard Nolde şehrin nüfusunun 12-15.000 arasında olduğunu söyler. Yaklaşık aynı yıllara ait bilgi veren V. Cuinet ise Siirt şehrinin nüfusunun 15.000 civarında tahmin eder. XIX. yüzyılın sonları ile XX. yüzyılın başlarında Siirt'in yakın çevresinde meydana gelen Ermeni

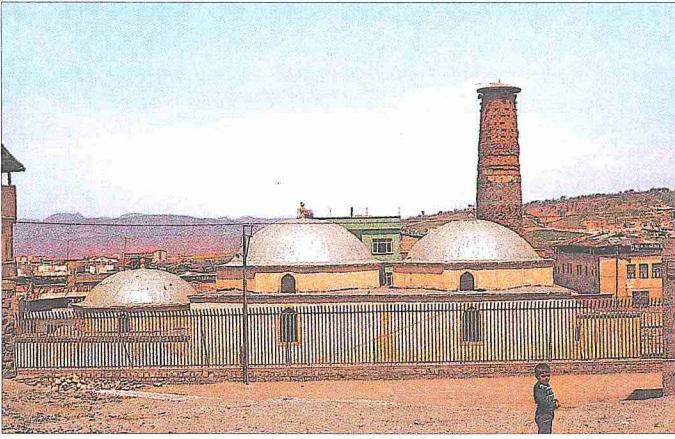
baş kaldırımları (özellikle Sasun'daki olaylar) Siirt şehrini de rahatsız etmiştir. I. Dünya Savaşı'ndan önceki yıllara ait bir Rus kaynağı şehrin nüfusunu 16.500 olarak gösterir. Bu yıllarda şehir Rus ve İngiliz cepheleleri yakınında kalması sebebiyle zarar görmüştür. Mütareke döneminde de kısa süreli bir İngiliz işgaline uğramıştır.

Osmanlı idarî teşkilâtında Tanzimat'tan sonra eyalet sisteminden vilâyet sistemine geçilince Diyarbakır vilâyetine bağlı kalan, 1884'te Bitlis vilâyetine nakledilen Siirt, Cumhuriyet döneminin başlarında bir il merkezi durumuna getirilmiştir. Siirt'in bu dönemin başlarında 15.000'i bulmayan nüfusu (1927 sayımında 14.830 nüfus) 1950 yılına kadar arada düşüşler de göstererek hemen hemen aynı seviyede kalmıştır (1935'te 16.036, 1940'ta 17.086, 1945'te 16.210 ve 1950'de 15.580 nüfus). O yılların Siirt'i etrafı yeşillikler, bahçe ve tarlalarla çevrili, başka yörelerde rastlanmayacak bir ev tipindeki (dışarıdan bakılınca düz damlı, fakat evin içinden bakılınca kubbeli) mahallelerden oluşan küçük bir yerleşme durumundaydı. Yörede "cas" adı verilen alçı taşının (jips) kullanımıyla yapılan bu ev tipinin bazı örnekleri Siirt'in özellikle doğusundaki eski mahallelerinde halen görülmektedir.

1950 yılından itibaren şehrin nüfusunda belirli bir artış izlenebilmektedir. 1955'te 20.000'i aşan (20.819) nüfus 1965'te 25.000'i (25.480), 1980'de 40.000'i de geçmiştir (42.291). Bu artışta payı olan olaylar arasında 1950-1960 yılları arasındaki dönemde bir eğitim tümeninin Siirt'te yerleşmesi, ayrıca kırdan şehre olan göçler ve şehri çevresine bağlayan yolların iyi bir duruma getirilmesi, şehirde küçük çapta da olsa sanayi faaliyetlerinin başlaması (un, tuğla, kiremit fabrikaları ile 1973'te kurulan Siirt meydan kökü sanayii), ayrıca 1949 ilk imar planı, 1967 ikinci imar planı ve 1977'deki ek imar planının uygulamaya geçirilmesi sayılabilir.

1980'li yılların başında on dört mahalleden ibaret olan Siirt şehri, bu tarihten sonra gelişmesini daha da hızlandırarak 1985'te 50.000 nüfusu da geçmiştir (53.884), 1990'da 70.000 nüfusa (68.320), 2000 yılında da 100.000'e çok yaklaşmış (98.281), 2007 sayımında ise 100.000'i de aşmıştır (117.599). Bu nüfus sayıları günümüzde on dokuzuncu yüzyılın mahallelerinde yaşamakta ve şehir batı-güneybatıya doğru modern mahallelerle büyüme eğilimi göstermektedir. Bu büyüme 1960'lardan sonra Yenimahalle, 1970'lerden sonra Âfe-

Siirt Ulucamii

teverleri, Çal, Doğan, 1980'lerden sonra Kooperatif, Evren, 1990'lardan sonra İsmail Çelik isimli mahallelerin ortaya çıkışıyla gerçekleşmiştir. Bunlara ilâve olarak yakınındaki Bağtepe (eski Halenze) köyünün 1985 yılından sonra şehrin belediye sınırları içine alınmasıyla bir büyüme görülmektedir. Şehrin merkezî kesimi ise Aydınlar ve Hükümet caddelerinin Doğan caddesiyle birleştiği üçgen biçimli alan içerisinde gelişmiştir. Siirt'in geleneksel uğraşlarından olan Siirt battaniyesi dokumacılığı (tıftık keçisinin yöreye özgü bir türü olan keçinin tüylerinden dokunur) önceleri gelişme aşamasına geçmiş (1940'lı yıllarda 135, 1970'li yıllara doğru 200 el tezgâhı), günümüzde ise tezgâh sayısı bir hayli azalmıştır. Siirt ayrıca Selçuklular'dan kalma 1129 tarihli ulucami, Artukoğulları'ndan kalma Asakir Camii (Çarşı Camii) ve şehrin yakın çevresindeki tarihî eserleri görmeye gelenler için bir turistik merkez olarak da gelişmeye adaydır.

Siirt şehrinin merkez olduğu Siirt ili Van, Bitlis, Batman, Mardin ve Şırnak illeriyle çevrilmiştir. Merkez ilçeden başka Aydınlar, Baykan, Eruh, Kurtalan, Pervari ve Şirvan adlı altı ilçeye ayrılır. 5373 km² genişliğindeki Siirt ilinin sınırları içinde 2007 yılı nüfus sayımının sonuçlarına göre 291.528 kişi yaşıyordu, nüfus yoğunluğu ise elli dört idi. Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 2007 yılı istatistiklerine göre Siirt'te il ve ilçe merkezlerinde 140, bucak ve köylerde 354 olmak üzere toplam 494 cami bulunmaktadır. İl merkezindeki cami sayısı 93'tür.

BİBLİYOGRAFYA :

998 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Diyâr-ı Bekr ve Arab ve Zü'l-kâdiriyye Defteri: 937/1530 (nşr. Ahmet Özkılınç), Ankara 1998, I, 270-277; Şâbüştî, *ed-Deyârât* (nşr. K. Avvâd), Beyrut 1406/1986, s. 198, 383, 420; İbnü'l-Esîr, *el-Kâmil*, IX, 74; XI, 94; XII, 499; Müstevfî, *Nüzhetü'l-kulûb* (Strange), s. 105; Şeref Han, *Şerefnâme* (trc. Mehmet Emin Bozarlan), İstanbul 1971, s. 182;

Helmuth von Moltke, *Türkiye Mektupları* (trc. Hayrullah Örs), İstanbul 1969, s. 197; Cuinet, II, 600-603; A. Schlaefli, *Reisen in den Orient*, Winterthur 1864, s. 49; M. Halil Yınanç, *Türkiye Tarihi, Selçuklular Devri I: Anadolu'nun Fethi*, İstanbul 1944, s. 135, 142, 147, 155; Ömer Atalay, *Siirt Tarihi*, İstanbul 1946; L. Dillemann, *Haute Mésopotamie orientale et pays adjacents*, Paris 1962, s. 30; Ahmet Necdet Sözer, *Diyarbakır Havzası*, Ankara 1969, s. 48, 92-95, 141, 156; Osman Turan, *Doğu Anadolu Türk Devletleri Tarihi*, İstanbul 1973, s. 179, 194, 210, 211; Nejat Göyünç, "XVI. Yüzyılda Güneydoğu Anadolu'nun Ekonomik Durumu", *Türkiye İktisat Tarihi Semineri* (haz. Osman Okyar – Ünal Nalbantoğlu), Ankara 1975, s. 71-102; a.mlf., *XVI. Yüzyılda Mardin Sancağı*, Ankara 1991, s. 16, 35, 36; Abdülkerim Özyaydın, *Sultan Muhammed Tapar Devri Selçuklu Tarihi (498-511/1105-1118)*, Ankara 1990, s. 60, 68; Cumhur Kılıçoğlu, *Her Yönüyle Siirt*, Ankara, ts. (Kadioğlu Matbaası); Bekir Sami Seçkin, *Başlangıçtan Günümüze Siirt Tarihi*, İstanbul 2005; Metin Tuncel, "Geçmişten Günümüze Siirt Şehri", *Uluslararası Siirt Sempozyumu*, İzmir 2007, s. 27-29; Ali Saim Ülgen, "Siirt Ulu Camii", *VD*, sy. 5 (1962), s. 153-155; Besim Darkot, "Siird", *İA*, X, 619-621; C. E. Bosworth, "Si'ird", *EP* (Fr.), IX, 596; Suraiya Faroqi, "Si'ird", a.e., IX, 596-597.

METİN TUNCEL

SIİRT ULUCAMİİ

(bk. ULUCAMİ).

SİKA

(السِّكَا)

Râvinin güvenilir olduğunu ifade eden hadis terimi.

Adâlet ve zabt vasıflarına sahip râviler hakkında kullanılan ta'dil lafızlarından biridir. Sa'd b. İbrâhim'in (ö. 127/744-45), "Hadisi sika râvilerden alınız" denilirdi şeklindeki ifadesi (Hatîb el-Bağdâdî, *el-Câmi'*, I, 130) terimin erken dönemlerden itibaren kullanıldığını göstermektedir. Müslüman, bulûğa ermiş, akıl ve takvâ sahibi olmak,

ayrıca mürüvvet râvide aranan adâletle ilgili özelliklerdir. Bunlardan birinin yokluğu halinde râvi güvenilirliğini kaybeder. Râvi ayrıca zabt vasfına da sahip olmalıdır. Unutkan ve dalgın olmamak, ezberden rivayet ediyorsa hadisi kusursuz biçimde ezberlemiş olmak, kitaptan rivayet ediyorsa kitabını dikkatli bir şekilde yazmış, kontrol etmiş ve korumuş olmak, mâna ile rivayet ediyorsa hadis metninde değiştirdiği kelimelerin mânalarını iyi bilmek ve hadisin mânasında herhangi bir değişikliğe yol açmamak gibi hususlar zabt açısından râvide aranan özelliklerdir. Genel kabule göre râvinin güvenilir olduğu hadis ilmindeki şöhretiyle ve yetkili bir âlimin onun sika olduğunu ifade etmesiyle bilinebilir. Sika râvinin rivayeti delil olarak kullanıldığı gibi sadece onun rivayet ettiği hadis de makbul sayılmıştır.

Sika tabiri genellikle râvinin adâlet ve zabt sahibi olduğunu ifade etmekle birlikte onun zabt bakımından bütünüyle kusursuz olduğunu göstermez. II. (VIII.) yüzyılın önde gelen hadis münekkitlerinden Abdurrahman b. Mehdî, Hakem b. Uteybe'nin sika-sebt lafızlarıyla güvenilirliğini ifade ettikten sonra "İâkin yahtelifü" diyerek bu zatın bir kısım rivayetlerinde ihtilâf bulunduğunu, dolayısıyla zabtında bazı kusurlar olduğunu belirtmiştir. III. (IX.) yüzyıl âlimlerinden Ya'kûb b. Şeybe'nin sika olarak nitelediği bir râvi hakkında "za'fü'l-hadis" ve "za'fü'n cidden" lafızlarını kullanması da söz konusu râvinin zabtındaki kusur sebebiyledir. Dolayısıyla sika diye nitelenen bir râvinin naklettiği hadislerin delil olarak kullanılmasına engel teşkil etmeyecek seviyede kusurları bulunabilmektedir. Hadis münekkitleri, "Rivayeti hususunda konuşulmuştur"; "Rivayetinde gevşeklik ve problem vardır"; "Hata ettiği olmuştur"; "Bazı hataları vardır"; "Güvenilirdir fakat diğer insanlar gibi hata eder" gibi ifadelerle râvide bulunan bu tür kusurlara işaret etmişlerdir. Yaygın olmamakla birlikte sika tabiri hadis rivayetinde zayıf, fakat özellikle dindarlığı açısından güvenilir, hadis ilmi konusunda yetersiz, fakat hadisi alışında güvenilir olduğunu ifade etmek için de kullanılmıştır. Bazı müteahhir âlimlerinin meçhul olmayan, cerhedildiği de bilinmeyen râviler hakkında da bu terimi zikrettikleri olmuştur.

Râvinin güvenilir olduğuna delâlet etmek üzere sika terimi yaygın bir kullanıma sahiptir. Terime ya tek başına veya tekrar edilerek yahut râvinin zabt bakımından zayıflığına delâlet eden diğer lafızlarla birlikte olmak üzere üç farklı şekilde yer